

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

תוכן עניינים

- א. כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססים למיתה קמ"ל.....2
- ב. משביע אני עליכם ... שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת 2
- ג. משביע אני עליכם ... חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה ... חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת.....3
- ד. משביע אני עליכם ... שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושהכל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין.....3
- ה. משביע עדי קנס.....4
- ו. מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור.....5
- ז. פלגא נוקא ... קנסא.....6
- ח. בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דממונא הוא.....8
- ט. תשלומי כפל משום קרנא ותשלומי ד' וה' משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי משום בושת ופגם.....9
- י. ושהדליק את גדישי ביוה"כ ... מדרי' נחוניא בן הקנה דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין.....10
- יא. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שאני כהן שאני לוי שאני בן גרושה שאני בן חלוצה שאיש פלוני כהן שאיש פלוני לוי שאינו בן גרושה שאינו בן חלוצה.....10
- יב. שאנס איש פלוני את בתו ופתה את בתו ושהכל בי בני ושהכל בי חבירי שהדליק גדישי בשבת הרי אלו פטורין.....11
- יג. עד שישמעו מפי התובע.....12
- יד. לא כתבינן אורכתא אמטלטלי ה"מ היכא דכפריה אבל לא כפריה כתבינן.....12
- טו. אינו מדבר אלא בתביעת ממון.....13

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

דף לג.

א. כגון שהיתה שניה בשעת כפירת ראשונה קרובין בנשותיהן ונשותיהן גוססות מהו דתימא רוב גוססים למיתה קמ"ל

כבר התבאר לעיל דף לא: השביע שתי כתי עדים¹ ושתייהן ראויות להעיד, וכפרה כת ראשונה ואחר כך כפרה כת שניה, הראשונה פטורה משבועת העדות מפני שהן סמוכין על עדות שניה, ואפשר להוציא הממון בעדות הכת האחרת ונמצא זה הנתבע אינו חייב לשלם בעדות אלו שכפרו לבדה.

היתה הכת השניה קרובין לתובע או לנתבע בנשותיהן והרי הן גוססות², אף הראשונה חייבת, שהרי השניה בעת כפירת הראשונה לא היתה ראויה להעיד, ואף על פי שבמהרה יהיו ראויין כשימותו אלו הגוססות, ואם כפרה השניה אחר שמתו נשותיהן חייבין בשבועת העדות.

ב. משביע אני עליכם ... שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה שאין אנו יודעין שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד וגזל ואבידה חייבין על כל אחת ואחת

¹ שם הלכה טו

² א"ת אמאי נקט ושתייהן גוססות אפי' באחת מהן גוססת סני. וי"ל דלרבנותא נקט מהו דתימא רוב גוססין למיתה ולא סני דלא מייתא חדא מיניהו קמ"ל השתא מיהא לא שכיבו. רדב"ז שם. אך המעשה רקח כתב אף דבגמרא אמרו סתם קרובים בנשותיהם רבינו הוצרך לבאר לאפוקי מפירש"י שנראה מדבריו דף ל"ג ודף ל"ז שהעדים מצד עצמן הם קרובים זה לזה ולפי פירושו קשה ל"ל לאוקומי בששתייהן גוססות הרי באחת לבדה סני דאי חשבינן לה כמתה הרי נתפרדה החבילה והם כשרים להעיד וכבר עמדו על זה הרשב"א ואחרונים ז"ל לכך פירש רבינו לתובע או לנתבע דבאשה אחת לא סני דאכתי אף דחשבת לה כמתה אכתי אין כאן כי אם ע"א ואינו מחייבו ממון:

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת ב"ק דף קה: שאדם שהשביע עדים שיעידו על תביעה או מספר תביעות שהוא תובע מחברו, אם העדים לא פירטו בשבועתם את התביעות, אלא אמרו: "שבועה שאין אנו יודעים לך עדות", אינם חייבים אלא משום שבועה אחת, אך אם הם פירטו בשבועתם את התביעות חייבים הם על כל אחת ואחת בפני עצמה.

לפיכך אם אמר משביע אני עליכם³ אם לא תבאו ותעידו לי שיש לי ביד פלוני פקדון ותשומת יד גזל ואברה, ונשבועו שבועה שאין אנו יודעין לך עדות, אינן חייבין אלא אחת, שבועה שאין אנו יודעין לך עדות שיש לך ביד פלוני פקדון ותשומת יד גזל ואברה חייבין על כל אחת ואחת.

ג. משביע אני עליכם ... חטין ושעורין וכוסמין שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אין חייבין אלא אחת שבועה ... חטין ושעורין וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת

ואפילו השביעם על מינים שונים שאמר משביע אני עליכם⁴ אם לא תבואו ותעידו לי שיש לי ביד פלוני חטים ושעורים וכוסמין, שבועה שאין אנו יודעין לך עדות אינם חייבין אלא אחת, שבועה שאין אנו יודעים לך עדות שיש לך ביד פלוני חטים ושעורים וכוסמין חייבין על כל אחת ואחת.

ד. משביע אני עליכם ... שיש לי ביד פלוני נזק וחצי נזק תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה ושאנס איש פלוני את בתי ופתה את בתי ושהכני בני ושחבל בי חבירי ושהדליק את גדישי ביוה"כ הרי אלו חייבין

³ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה טו
⁴ שם הלכה טז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748
להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה
<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

משביעכם אני⁵ שתבואו ותעידו לי שיש לי ביד פלוני תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה וכפרו, חייבין בשבועת העדות⁶ מפני הקרן שהוא ממון, לא מפני הכפל שהוא קנס.

וכן אם השביעם שיעידו לו שאנס פלוני או פתה בתו וכפרו חייבין בשבועת העדות מפני הבושת והפגם, ואונס גם הצער⁷, שאם הודה בהם הנתבע משלם, לא מפני הקנס, וכן כל כיוצא בזה.

ה. משביע עדי קנס

תבען בעדות⁸ שאינה מחייבת ממון פטורין משבועת העדות, שאין חייבין אלא על כפירת עדות ממון שדומה לפקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שפרטין הכתוב בפרשה שהן מטלטלין שגופן ממון וכשיעידו לזה יתן זה.

לפיכך המשביע עדי קנס וכפרו פטורין משבועת העדות, מפני שאם קדם הנתבע והודה בקנס יפטר מלשלם ואף על פי שבאו העדים אחר כן והעידו, נמצאו העדים לא חייבו זה בעדותן לבדה, אלא עדותן עם כפירת הנתבע

⁵ רמב"ם שם הלכה ה

⁶ בכ"מ כתב שלמד רבינו ז"ל משבועת הפקדון לשבועת העדות, ועיין מל"מ שם שכתב ויש לתמוה על דבריו דלמאי איצטריך ללמוד משבועת הפקדון הא בשבועת העדות (דף ל"ג) תנינן לכולהו הני בני דכתב רבינו ואתמר בגמ' דטעמא דהני משום דאיכא ממון בהדיהו וצ"ע. והתוס' יום טוב ז"ל כתב דאולי דמרון לא הוה גרים לה או דאשתמיטתיה וכו' ע"כ. ומאחר דג' רועי ישראל הניחוהו בצ"ע מה נענה אנן, אכן לפי חומר הנושא נראה לענ"ד דמרון ז"ל ודאי דינע לה להך מתניתין אלא דרצה להביא משנה שמבואר בה הטעם שהרי רבינו נתן טעם לדבר והמשנה שמפרשת הטעם אין לנו כי אם זאת דמתניא גבי פקדון וזה מדוקדק בדבריו שהביא כל המשנה ודברי ר' שמעון ורבנן וסיים ולמד רבינו משם לשבועת העדות כלומר דגם בשבועת העדות דתנן ביה סתמא הטעם הוא זה ור"ש נמי כי היכי דפליג בשבועת הפקדון פליג נמי בשבועת העדות אלא דרבינו לא שנאה אלא היכא דשמעה להדיא וגם דקדוק דברי רבינו מוכח שכל דין זה יליף ליה מפקדון כמ"ש בהל' ג' ועליה קאי הני ודו"ק. מעשה רקח שם, ומרכה"מ כתב ויש להליץ בעד הכ"מ דכוונתו דהלכה כרבנן דר"ש דאין אומרים דקנס הוא דתובע דלא שביק איניש מידי דקיץ כו' ואין אומרים דהו"ל סתם ואחר כך מחלוקת דגם בשבועת הפקדון הלכה כר"ש.

⁷ מעשה רקח, דצער דאנוסה נמי בכלל בושת ופגם הוא ואינו קנס אלא ממון דהכל לפי מה שהיא אלא שרבינו דרכו להעתיק המשנה דמילתא פסיקתא קתני וזה מ"ש רבינו וכן כל כיוצא בזה נתכוון לשאר חלוקות השנויים שם במשנה ועיין עליהם:
⁸ רמב"ם שם הלכה ג ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

היא המחייבת אותן, והואיל ואם הודה לא תועיל עדותן⁹ אם כפרו בה ונשבעו פטורין.

ו. מודה בקנס ואחר כך באו עדים פטור

כבר התבאר במסכת כתובות דף מא. וב"ק דף יד: ודרף עה. שהמודה שעשה דבר המחייבו קנס פטור מלשלם¹⁰, ואין חיוב קנס אלא על פי עדים¹¹, ואפילו הודה חוץ לבית דין שלא בפני בית דין¹², ואף כשבהודאתו לא חייב את עצמו בממון אחר, ואפילו הודה מחמת יראתו שיבואו עדים, פטור¹³. שנאמר בחיוב כפל של הטוען טענת גנב (שמות כב פסוק ח) אֲשֶׁר יִרְשִׁיעַן אֱלֹהִים יִשְׁלַם שְׁנַיִם לְרֵעֵהוּ, ודרשו¹⁴ ולא המרשיע את עצמו, שעל פי בית דין הוא משלם תשלומי כפל, ואינו משלם תשלומי כפל על פי עצמו, ולמדו מזה אף לשאר קנסות, שמן הסתם הכתוב מדבר בכל ענין.

וי"א שאינו פטור אלא אם חייב עצמו גם בממון אחר, במודה שטבח או מכר.

ולפיכך אין הגנב מתחייב בקנס אלא כשיש עדים שגנב וטבח ומכר, אבל אם הודה מעצמו פטור ואפילו באו עדים לאחר שהודה, אם חייב עצמו בקרן בהודאתו, פטור.

⁹ עיין מל"מ גניבה ג ח שהקשה שהרי בגנב אם פטר עצמו מכלום אם באו עדים חייב גדלהלן וצ"ע

¹⁰ רמב"ם נז"מ פ"ב ה"ח ונערה פ"ב ה"ב

¹¹ עיין תשו"ר אליעזר (גארדאן) סי' ח שביאר גדרו שהתורה לא נתנה רשות לבית דין לענוש אדם בקנס על פי הודאת עצמו, אף על פי שהדבר אמת. ובחי' ר"ש שקאפ (ירושלים תשע"א) בענייני קנס קונ' ב אות ג, וכע"ז שם ב"ק סי' יז (כב), ביאר משום שחיוב קנס הוא על גוף האדם ולא על ממון, ולפיכך אינו נאמן לחייב את עצמו, שאדם קרוב אצל עצמו ואין אדם משים עצמו ועי' שו"ת הרשב"א ח"ב סי' רלא, שג' שמעם פטור מוב"ק הוא משום שאין משים עצמו רשע, וע"ש ח"ה סי' קנה וריטב"א כתובות עב א. ובזכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, וכע"ז בלבוש מרדכי ב"ק סי' כו (מג) ובשרידי אש ח"א עמ' רעה ובשיעורי ר"ש רוזובסקי מכות ה א אות רלה,, שכיון שכל זמן שלא נמרו בית דין את דינו אינו חייב כלל, אינו "בעל" דין על הבית דין לומר להם לחייבו, ולכן אין לחייבו מדין הודאת בעל דין.

¹² שלכו"ע אם יבואו אחר כך עדים, אין הודאה זו פוטרתו מהקנס

¹³ משנה למלך גניבה פרק ג הלכה ה ועיי"ש שאריך באפנים שונים בזה.

¹⁴ ב"ק סד: ועה. ועי' זכר יצחק ח"ב סי' מז אות ה, שאין זו דרשה, אלא פשט הכתוב, שאין ב"ד מחייבים ממון ע"פ הודאתו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כיצד, הודה¹⁵ בבית דין שגנב, ואחר כך באו עדים שגנבו¹⁶, פטור מן הכפל, שהרי חייב עצמו בקרן קודם שיבואו עדים.

אבל אם לא הודה או שאמר לא גנבתי שפטר עצמו מן הכל, ובאו עדים שגנבו וחזר ואמר בבית דין טבחתי או מכרתי, אם באו עדים¹⁷ אחר כך שטבח או מכר משלם תשלומי ארבעה וחמשה, לפי שפטר עצמו תחילה מכלום¹⁸ עד שבאו העדים.

י"א¹⁹ שדין הנזכר נוהג בכל מודה בקנס, שאם פטר עצמו מכלום ובאו אח"כ עדים חייב, ואינו נפטר אם באו עדים אלא אם חייב עצמו בקרן, ויש חולקים²⁰ שאינו אלא בגנב.

ז. פלגא נזקא ... קנסא

¹⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ג הלכה ט

¹⁶ דברי הר"י בעל הטורים ז"ל בזה בסי' שמ"ח צריכין ביאור דכתב ז"ל דמודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור היינו היכא שמחייב עצמו בקרן כגון שהודה שגנב וטבח או מכר ואח"כ באו עדים שגנב וטבח ומכר וכו' דלכאורה קשה דאמאי צריך שיוודה שגנב וטבח או מכר, אם מודה שגנב לבד אף על פי שבאו עדים אחר כך שטבח וכו' פטור דכיון דהודה בגנבה הרי פטור מכפל וכיון דליכא כפל ליכא ג"כ דו"ה דדו"ה אמר רחמנא ולא ג' ודי ולכך רבינו ז"ל לא נקט אלא הודה שגנב ואח"כ באו עדים שגנב פטור מן הכפל וא"צ ללמדנו דאם באו עדים ג"כ שטבח פטור דממילא נשמע ממ"ש אח"כ. ונראה לפרש דברי הר"י בעה"ט דה"ק דהודה שגנב והוא כבר טבח או מכר מקודם גם כן שנמצא שחייב עצמו בקרן אף על פי שבאו עדים אח"כ שגנב וטבח או מכר פטור אף שהוא לא הודה בתחילה בטביחה או מכירה. שוב ראיתי שב"כ הב"ח ז"ל וכ"כ הרב בעל פרישה ז"ל וסיים ז"ל שהלשון הוא דחוק וכתב ז"ל דלא נחית הר"י בעה"ט אלא ללמד באיזה מקום מודה בקנס פטור ומשום סיפא וכו' נקט נמי ברישא וכו' דפטור כצ"ל יעו"ש. הלכה למשה שם.

¹⁷ אך אם לא באו פטור מדי' וה' למרות שכבר חייב בקרן בלא"ה, ב"ח שמה, והלכה למשה שם

¹⁸ ופי' רש"י ז"ל דבהודאה דטביחה לא היה מחייב עצמו בכלום שיוודע שמודה בקנס פטור הילכך לאו הודאה היא ומשלם אם באו עדים ולא אמרינן מודה בקנס ובאו עדים פטור אלא היכא דאיכא קרן וקנס דאיתחייב ליה ממנוא בהודאתו ומתכוין להחזיר ממון עכ"ל ומבוארים הם דברי רבינו ז"ל בפרק ז' דפסק רוב המנונא וכן פסקו הר"ף והרא"ש ז"ל

¹⁹ דעת הרב המגיד והר"י בעה"ט בסי' שמ"ח והר"ן ושאר המפרשים דהוא הדין בכל גוונא דפוטור עצמו מכלום לא אמרינן מודה בקנס פטור אם באו עדים אח"כ זולת היכא דמחייב עצמו בכלום כגון דאמר גנבתי דמחייב עצמו בקרן עפ"י עצמו ופטור מכפל. ועיין הלכה למשה הלכות נזקי ממון פרק ד הלכה ח

²⁰ כתב מהרש"ל ז"ל בסימן כ"ו דלא אמרינן מודה בקנס ואחר באו עדים חייב אלא בכה"ג דרב המנונא דאמר לא גנבתי ואחר באו עדים והודה בטביחה או מכירה ובאו עדים אח"כ חייב אבל בכל שאר קנסות דעלמא מודה בקנס ואח"כ באו עדים פטור בין היכא דמחייב עצמו בקרן בין היכא דלא מחייב עצמו בקרן והביא ראיה מדברי רבינו ז"ל בשבועות והסמ"ג לאוין ר"מ והסוגיא עצמה דשבועות יעו"ש.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

כבר התבאר במסכת ב"ק דף טו. נזקי קרן תמה²¹ הוא קנס ואין גובין בזמה"ז. כמו שיבואר להלן.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף מא: להלכה, שהמודה מעצמו ששור תם שלו נגה, כיון שהצי נזק קנס, אינו משלם על פי עצמו, כדין שאר הקנסות.²²

יש מן הראשונים שכתבו שקנס של הצי נזק אינו דומה לשאר קנסות, שלא אמרו שאינו משלם הצי נזק על פי עצמו, אלא שאם אינו רוצה לשלם אין בית דין כופים אותו ואין גובים ממנו. אך לפי שהצי הנזק מתשלומי הקרן הוא, ולכן אם הודה המזיק, אומרים לו בית דין: לך שלם²³, וכל שכן שאם תפס הניזק, שאין מוציאים מידו²⁴, אף על פי שתפס לאחר שהודה המזיק²⁵, ויש חולקים וסוברים שדין הצי נזק כשאר קנסות הוא²⁶, ואין בית דין אומרים לו "לך שלם" על פי הודאת עצמו, וכן אם תפס הניזק מוציאים מידו²⁷.

אולם לכו"ע²⁸ אין גובים אותו בחוץ לארץ, שאין דנים דיני קנסות אלא בסמוכים, ובחוץ לארץ אין בית דין סמוכים, וכן בזמן הזה שבטלה הסמיכה, אין דנים הצי נזק אף בארץ ישראל. שכל שאינו שכיח אין דנים בזמן הזה²⁹, ולפי שדרך בעל המזיק לשמרו ואין הדבר שכיח שיזיק, אין דנים אותו.

²¹ שו"ע ונו"כ הו"מ א א

²² רמב"ם שם פרק ב הלכה ז וכ"מ שו"ע הו"מ א א

²³ ח"י ב"ק הראב"ד לה ב, והובא בהשלמה סופ"ג וברשב"א לג א ולו א ובמאירי טו ב, וכן נראה דעת השו"ע חו"מ ת ד, עיין באה"ג וש"ך שם. אולם בביתאור הגר"א שם יג ביאר את דברי השו"ע באופן אחר

²⁴ ח"י הראב"ד שם, והובא בראשונים הנ"ל ובמ"מ נז"מ פ"ט ה"א. ועי"ש במ"מ שכ"כ אף בד' הרמב"ם שם.

²⁵ שער המלך עבדים פ"ה ה"ז וקצוה"ח סי' פח ס"ק יד וישועות ישראל סי' א ס"ק ו ואו"ש נז"מ פ"ט ה"א, ועוד, בדעת הראב"ד, וכ"מ בראב"ד שם ובראשונים הנ"ל בשמו. ועי' פנ"י לה א שכ"י בד' המ"מ בשם הראב"ד שמדובר כשתפס קודם ההודאה ושלא בעדים שיש לו מינו, אבל תפס בעדים מוציאים ממנו כמש"כ הרא"ש ב"ק סוף פ"א בשם הראב"ד, (והוא בהשגותיו על הרי"ף כתובות סופ"ג), ועי' ישוע"י שם שהשיג על הפנ"י, ויתכן שדברי הראב"ד שהובא ברא"ש הם כשאר קנסות, מלבד ח"ג, ועי"ש בהשגות הראב"ד שלא הוזכר ח"ג.

²⁶ השלמה שם; רשב"א שם ושם; מאירי שם בשם יש חולקים.

²⁷ נמוק"י לה ב; יש"ש פ"ג סי' לה; ש"ך חו"מ סי' ת ס"ק יג; הגר"א ס"ק יג. וכ"כ בקצוה"ח סי' א ס"ק ח בד' הרמב"ן בספר הזכות כתובות סוף פ"ג.

²⁸ שו"ע ונו"כ שם א א

²⁹ סמ"ע שם ס"ק ד ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

י"א³⁰ שאין חיוב לצאת ידי שמים בקנס כל זמן שלא חיבוהו ב"ד, וי"א³¹ שבקנס שחסרו ממון חייב לצאת ידי שמים,

מותר למזיק³² להשתמש בשור תם שהזיק כ"ז שלא תפסו ניזק.

ח. בחצי נזק צרורות דהלכתא גמירי לה דמונא הוא

כבר התבאר במסכת כתובות דף מא: וב"ק דף ג: ודרף טו. ששור או כל בעל חי אחר³³ שהזיק ברגלו הוא אב לנזיקין, שנאמר (שמות כב פסוק ד) וְשִׁלַּח אֶת בְּעִירָהּ בְּעִירוֹ וּבְעֵרָהּ אַחֵר מִיִּטְבַּ שְׂדֵהוּ וּמִיִּטְבַּ פְּרָמוֹ יִשְׁלַם וּפִירוֹשׁוֹ כַּפְּשׁוּטוֹ הוּא שֶׁהִבְהִמָּה הוֹלֶכֶת בְּרַגְלֶיהָ וְהַזִּיקָהּ בְּדֶרֶךְ הַיְלֻכָּה, והוא דבר שדרכה בכך ואין לה בו הנאה, וכל הדומה לדברים הללו הוא תולדותיו.

כל תולדות³⁴ המזיקין דיניהם כמו באבות שלהם, חוץ מברגל שיש בו תולדה אחת שאינה כמוהו, ואיזו זו נזק צרורות, ופירוש צרורות כל מה שמזיק בכחה ולא בגופה נקרא צרורות, ויש לנו בה קבלה הלכה למשה מסיני שאע"ג שדרכה בכך כמו הרגל, אינו משלם אלא חצי נזק³⁵.

כיצד, בהמה שהלכה ברשות הרבים והתיזה ברגליה אבנים או צרורות ושברה כלים, הרי זה תולדה של רגל שדרכה בכך ופטורה ברשות הרבים כמו רגל, ובכל זאת אינה חייבת ברשות הניזק אלא חצי נזק³⁶, ואותו חצי נזק משלמת מן נכסי הבעלים ובקרקעות מן היפה שבקרקעות³⁷, ולא מגוף

³⁰ בקצה"ח סימן א סק"ז העלה בן

³¹ בקובץ הפוסקים שם הביא בשם שו"ת שו"מ מהדו"ד ח"ב סימן קפח וכ"כ בשם שו"ת חו"י, וכן סתם בערוה"ש שחייב לצי"ש.

³² ובקצה"ח סימן תז סק"ד כתב בן עפ"י דבריו שאפילו מדיני שמים אינו חייב, עיין שם. ולפי"ז לדעת הפוסקים שיש חיוב לצי"ש אפשר שאסור להשתמש בו לכתחלה, מיהו אפשר שאע"פ שחייב לצי"ש אין החיוב מגופו של שור ומותר לו להשתמש

³³ שו"ע ונו"כ שם שצ א

³⁴ שו"ע ונו"כ שם ג

³⁵ פירוש, אף על פי שהדברים נראים כסותרין זה את זה, שיש לו דין רגל לענין פטור ברשות הרבים ולענין חיוב תשלומין מנכסיו יש לו דין קרן שאינו משלם אלא חצי נזק אף ברשות הניזק, משו"ה כתב דהלכה למשה מסיני בן הוא ואין להרהר אחריה. סמ"ע שם ט

³⁶ וקיי"ל דאין העדאה לצרורות, שאף כשהועד אינו משלם אלא חצי נזק, כמבואר בפוסקים שם. ו

³⁷ סמ"ע שם ח

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

השור כשור תם, שתולדה דרגל הוא, אלא שהלכה למשה מסיני הוא שלא תשלם ברשות הניזק אלא חצי נזק, וכן הדין בכל מה שהוא אורחה ובא ההיזק מכחה ולא מגופה חייבת חצי נזק.

ומכיון שחיוב זה הנו חיוב ממון ולא קנס ונזקו הוא דבר מצוי ושכיח דנים אותו בבית הדין גם בימנו, למרות שמשלם פחות ממה שהזיק³⁸.

איזהו צרורות, כל שלא הזיקה בגופה ממש, אלא בדבר הבא מכחה, כגון צרורות המנתזין מתחת רגליה בשעת הלוכה³⁹, או מכח קולה, או תרנגול שהזיק ברוח כנפיו⁴⁰, או שהעלה עפר או צרורות ע"י הרוח והזיק, וכן חזיר שהיה נובר באשפה והתז צרורות⁴¹.

אף על פי שצרורות⁴² הוא תולדה דרגל ופטור ברה"ר, אם היתה מהלכת ברה"ר והלכו צרורות והזיקו ברשות הניזק⁴³, חייב מדין צרורות.

ט. תשלומי כפל משום קרנא ותשלומי ד' זה' משום קרנא שאנס איש פלוני ופתה את בתי משום בושת ופגם

כבר התבאר שהמשביע עדי קנס⁴⁴ שמחייבת ממון כגון תשלומי כפל ותשלומי ארבעה וחמשה או שאנס פלוני או פתה בתו וכפרו חייבין בשבועת העדות מפני שאם הודה בהם הנתבע משלם קרן או צער ובושת ופגם, לא מפני הקנס, וכן כל כיוצא בזה.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם א א

³⁹ שו"ע שם, אבל אם גלגלה דרך הלוכה, כתב בשו"ע סימן תיא סעיף ד שהוא רגל ולא צרורות. ונראה דכל שזרק אבן דינו כצרורות, כדמוכח מהא דאדיי אדויי.

⁴⁰ שו"ע ונו"כ שם ט

⁴¹ שו"ע ונו"כ שם ד

⁴² שו"ע ונו"כ שם שבזה הולכים אחר מקום הנזק, ולפי"ז התיוה ברה"י והזיקה ברה"ר פטור, וכ"כ המאירי בהדיא

⁴³ וביש"ש פרק ארבעה אבות סימן ד הסביר החילוק שבין דרסה והתיוה צרורות לבין דרסה על עין ארוך, שבהתיוה צרורות אין זה אורחא כ"כ, ומ"מ לא הוי בכלל קרן לחייבו ברה"ר מאחר שאין לה דעת להתבונן, ולפעמים רגילה להתזיז אבנים, משא"כ בדף ארוך ס"ל להיש"ש שגם אדם פטור, עיין שם.

⁴⁴ רמב"ם שם הלכה ג ד

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

י. ושהדליק את גדישי ביוה"כ ... מדר' נחוניא בן הקנה דתניא ר' נחוניא בן הקנה היה עושה יוה"כ כשבת לתשלומין

כבר התבאר במסכת מגילה דף ז: שכל מלאכה⁴⁵ שהיבים עליה בשבת, כולל הוצאה⁴⁶, הייבים עליה ביום הכיפורים, וכל שבשבת פטור אבל אסור, גם ביה"כ כן, וכל שאסור לטלטלו בשבת אסור לטלטלו ביום כיפור, אלא שבשבת במלאכות דאורייתא זדונו בסקילה, ויום הכיפורים זדונו בכרת.

והגם שבימינו אינו נוהג דיני נפשות מכל מקום יש משמעות לחיוב סקילה לענין "קים ליה בדרבה מיניה" כלומר שאדם שעשה מעשה אחד שהיבים עליו שני עונשים, מענישים אותו בעונש החמור בלבד. לפיכך החובל בחבירו בשבת, כיון שהיה מחויב מיתה בידי אדם על מלאכת שוחט שהוא איסור הוצאת דם פטור מתשלומין, ואפילו בחובל בשוגג. ואין כן ביום הכפורים ביוה"כ שאין בו רק כרת, ויהיה הייב לשלם⁴⁷.

דף לג:

יא. משביע אני עליכם אם לא תבואו ותעידו שאני כהן שאני לוי שאיני בן גרושה שאיני בן חלוצה שאיש פלוני כהן שאיש פלוני לוי שאינו בן גרושה שאינו בן חלוצה

כבר התבאר שתבען בעדות⁴⁸ שאינה מחייבת ממון פטורין משבועת העדות, שאין הייבין אלא על כפירת עדות ממון שדומה לפקדון ותשומת יד

⁴⁵ שו"ע ונו"כ תריא ב

⁴⁶ ולפיכך הייבים לעשות עירוב גם ליום הכפורים כמבואר בס"י תמו

⁴⁷ שו"ע ונו"כ חו"מ תכד ב

⁴⁸ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

וגזל ואבדה שפרטן הכתוב בפרשה שהן מטלטלין שגופן ממוזן וכשיעידו לזה יתן זה.

לפיכך תבען להעיד⁴⁹ לו שהוא כהן או לוי או שאינו בן גרושה או בן חלוצה וכפרו ונשבעו פטורין משבועת העדות שאין כאן עדות ממוזן⁵⁰.

יב. שאנס איש פלוני את בתו ופתה את בתו ושחבל בי בני ושחבל בי חבירי שהדליק גדישי בשבת הרי אלו פטורין

תבען⁵¹ שיעידו לו שחבל בו בנו, ועשה בו חבורה שיצא ממנה דם⁵², ושהדליק פלוני גדישו בשבת, ושאנס פלוני או פתה בתו המאורסה, או אנס או פתה את בתו שלו⁵³, אפילו בשוגג⁵⁴, וכפרו ונשבעו, פטורין משבועת העדות, שאם העידו עדות זו יתחייב הנתבע מיתת ב"ד ואינו חייב תשלומין, ואפילו היה ללא התראה כיון שיש בעבירות אלו חיוב מיתה פטורין מן התשלומין, כמו שהתבאר במסכת כתובות דף לא: וב"ק דף ע. ועא: וב"מ עא. שכל העושה⁵⁵ עבירה שיש בה עון מיתת בית דין ותשלומין אינו משלם אף על פי שהיה שוגג. שקים ליה בדרבה מיניה, כלומר מענישים אותו בעונש החמור בלבד. ואם כן אינו עדות ממוזן.

⁴⁹ רמב"ם שם פרק י הלכה ג

⁵⁰ והקשו עלה דסיפא דקתני שאין פלוני כהן מעמא דאיש פלוני כהן איש פלוני לוי הא מנה לפלוני ביד פלוני חייבין הא קתני סיפא עד שישמעו מפי התובע אמר שמואל בבא בהרשאה. רדב"ז

⁵¹ רמב"ם שם הלכה ד

⁵² שהרי אינו חייב חנק עד שיעשה בהן חבורה, אבל אם לא עשה בהן חבורה הרי זה כמכה אחד מישראל. כמבואר ברמב"ם ממרים פ"ה ה"ה הינוך מ"ח

⁵³ במשנה פירש"י ז"ל ב' פירושים בתו של פלוני הנז"ל והטעם שהוא פטור משום דבעינן שישמע מפי התובע, ופירוש שני דר"ל שאנס פלוני את בתו של עצמו דאיכא חיוב מיתה. אבל רבינו ז"ל כתב שאנס איש פלוני את בתו המאורסה ולא הוי כחד פירושא ולפירושו הל"ל ג"כ בסיפא שאנס איש פלוני את בתו כמו ברישא ועוד דעיקר החילוק שהוא דבסיפא היא מאורסה לא הוזכר במשנה ואולי דלאו דינא דמתני נקט אלא מילתא אחריתי קאמר רבינו ז"ל מנפשיה דומה לדינא דמתני. לח"מ. י"ל כיון דתני ברישא ושאנס איש פלוני את בתו וכו' הרי אלו חייבין והכא תני הרי אלו פטורין ממילא משתמע דהתם איירי בשאינה ארוסה והכא איירי בארוסה דומיא דהנך ופירושו של רבינו הוא נכון. רדב"ז שם

⁵⁴ שהרי חייבי מיתות שוגגין פטורין מן התשלומין כמבואר בחו"מ תכד ב, ואפילו מדליק גדיש שמקלקל הוא חייב אם נהנה מהאש או שעשה נחת רוח ליצרו כמבואר בסמ"ע שם ב

⁵⁵ רמב"ם הלכות גניבה פרק ג הלכה א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLl17K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסכת שבועות

יג. עד שישמעו מפי התובע

אין העדים⁵⁶ חייבין בשבועת העדות עד שיכפרו וישבעו אחר תביעת בעל דין עצמו או שלוחו, ולפיכך אם השביעם שיבואו ויעידו שיש לפלוני ביד פלוני ממון וכפרו, שהן פטורין שאין זה התובע בעל דין עצמו.

יד. לא כתבינן אורכתא אמטלטלי ה"מ הינא דכפריה אבל לא כפריה כתבינן

כבר התבאר במסכת ב"ק דף ע. שמדינא דגמרא, אין⁵⁷ כותבין הרשאה אלא לתבוע פקדונו שביד חבירו ולא כפר לו, שיכול להקנותו לו⁵⁸ בכל מקום שהוא כאילו הוא שלו⁵⁹, ואם היה הפקדון של מעות צריך להקנותו לו אגב קרקע⁶⁰.

וכן יכול להרשות לתבוע קרקע אפילו כפר בו, שקרקע אף על גב שכפר בה הרי היא בעין ויכול להקנותה, וכן מלוה בשטר יכול להרשות אפילו כפר בו⁶¹.

אבל אין כותבין הרשאה על פקדון שביד חבירו שכפר בו כבר, שכיון שכפר בו כבר נראה כאילו התמו עדי שקר שמקנה לשליח המורשה חפץ שאינו אצלו.

⁵⁶ רמב"ם הלכות שבועות פרק ט הלכה ו - ז

⁵⁷ שו"ע ונו"כ קבג א

⁵⁸ הטעם, דכיון דבכל הרשאה צריכין להקנות לו הממון שמרשה עליו בקנין, וכמ"ש בסימן קכ"ב (סעיף ד') שכותבין בהרשאה זיל דון ואפיק לנפשך, משום הכי צריך להיות דבר שהקנין חל עליו, דהיינו שהוא בעין כגוף הקרקע, או שטר שהוא שעבוד קרקעות, או פקדון דלא ניתן להוצאה ולא כפר בו, נמצא דבכל מקום שהוא הוה כאילו הוא בידו דמרשה ויכול להקנותו להמורשה, משא"כ בהלואה דלהוצאה ניתנה ואף על גב דלא כפר בו כיון דאינה בעין, או פקדון שהנתבע כפר בו כבר דמחזי כשיקרא דמקנה לו דבר שהלואה אומר שאין לו בידו כלום. סמ"ע שם א

⁵⁹ כיון דמסקינן שצריך ליקח לו בקנין ולכתוב לו זיל דון וזכה ואפיק לנפשך כמו שיתבאר

⁶⁰ וקו"ל דמעוה אינן נקנין בחליפין כמו שיתבאר בעוה"י (סימן ר"ג סעיף ג),

⁶¹ דאע"ג דמלוה להוצאה נתנה ואינה בעין וגם זה כפר בו, מכל מקום הכופר מלוה בשטר הוא כפירת שיעבוד קרקעות, וכשם שיכול לקנות השטר ושיעבודו בכתיבה ומסירה, כך יכול להרשות עליו ולמסור השטר בידו כדי שיגבהו, וצריך לכתוב לו קנה לך האי שטרא וכל שיעבודא דאית ביה. עיין סמ"ע שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדף היומי

מסכת שבועות

וכן אין כותבין הרשאה על מלוה שבעל פה אפילו לא כפר בה, מפני שמלוה להוצאה ניתנה ואין אדם מקנה לחבירו דבר שאינו בעולם.

ויש אומרים⁶² שעל הכל כותבין הרשאה, לא שנא פקדון לא שנא גזל לא שנא מלוה בשטר לא שנא מלוה על פה ואף על גב דכפריה, וכן אנו נוהגין.

וגם לדעה הראשונה כל זה מדינא דגמרא, אבל הגאונים תקנו שכותבין הרשאה אף על המלוה בין בשטר בין בעידי קנין אף על פי שכפר בה בבי"ד, כדי שלא יטול כל אחד ממון חבירו וילך למדינה אחרת ויסמוך שאין כותבין הרשאה, אבל על מלוה על פה שכפר לא תקנו שיכתבו הרשאה⁶³.

טו. אינו מדבר אלא בתביעת ממון

כבר התבאר שתבען בעדות⁶⁴ שאינה מחייבת ממון פטורין משבועת העדות, שאין חייבין אלא על כפירת עדות ממון שדומה לפקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שפרטן הכתוב בפרשה שהן מטלטלין שגופן ממון וכשיעידו לזה יתן זה.

לפיכך תבען בעדות שאינה מחייבת ממון או בעדות קרקעות או עבדים או שטרות וכפרו ונשבעו פטורין משבועת העדות, שאינו דומה לפקדון ותשומת יד וגזל ואבדה שפרטן הכתוב בפרשה שהן מטלטלין שגופן ממון וכשיעידו לזה יתן זה.

⁶² שאין הטעם משום דלא יטול כל אחד ממון של חבירו וילך למדינת הים, דהא כבר כתבתי [בסק"ה] דמשום הלואה דלא שכיחא כגון בעל פה לא תיקנו, אלא יש אומרים זו הן ר"ת והרא"ש [המובאים בציונים אות ה'] דס"ל דגם מנהג התלמוד כך היה, והיינו טעמא דאף דלא מקנה לחבירו להיות שלו בכה"ג, מ"מ להרשות עליו ולהיות שלוחו מהני. סמ"ע שם ז הכלל שהסברא הראשונה שהיא דעת הרמב"ם ס"ל דלענין הרשאה צריך מדינא דש"ס קנין גמור בכל אופן שהיה מקנה לו לעצמו גוף הדבר שמרשהו עליו ואם הוא בענין שא"י להקנותו א"י להרשות עליו מדינא דש"ס והי"א ס"ל דאפילו דבר שאינו נקנה בקנין יכול להרשות עליו אף מדינא דש"ס דלענין הרשאה תקינו רבנן שיהי' שליח כאלו קונה בקנין גמור, ש"ך שם א

⁶³ משום דלא שכיח אדם לחבירו בלא שטר, משום הכי לא חששו בכה"ג שילווה לו על פה וילך למדינת הים, דבדבר דלא שכיח לא תיקנו, רמב"ם שם הלכה ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

